

Ministarstvo vanjske
trgovine i ekonomskih odnosa
Bosne i Hercegovine

Federalno ministarstvo
okoliša i turizma

Ministarstvo za prostorno
uređenje, građevinarstvo i ekologiju
Republike Srpske

“Implementacija Montrealskog protokola, Plana I i II postepenog smanjivanja i ukidanja HCFC rashladnih sredstava i Kigali amandmana u Bosni i Hercegovini”

INSTITUCIONALNI I ZAKONSKI OKVIR

ZA SPROVOĐENJE KIGALI AMANDMANA MP U REPUBLICI SRPSKOJ

sadržaj prezentacije

1. **Uvod**- ratifikacija Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača (1985), i Montrealskog protokola o supstancama / materijama koje oštećuju ozonski omotač (1987) , te Kigali Amandmana (26. maj 2021)
2. **Pravni okvir za sprovođenje Konvencije i MP** sa amandmanima u Republici Srpskoj i BiH, sa pregledom pravne stečevine EU sa kojom se usklađuje (Acquis communitaire)
3. **Šta donosi nova Uredba** o postupanju sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i zamjenskim supstancama (SG RS 66/20)? **Očekivano i realizovano**
4. **Ključni izazovi** i značaj projektne aktivnosti za unapređenje postojećeg stanja
5. **Zaključna razmatranja**

Status ratifikacije

- **SR BiH** je pristupila je **Bečkoj konvenciji** o zaštiti ozonskog omotača **14.09.1990** godine, a **Montrealskom protokolu** **03.01.1991.** godine.
- Bosna i Hercegovina je zvanično pristupila Bečkoj konvenciji i Montrealskom protokolu, po osnovu međunarodnih pravila sukcesije bivše zajedničke države, te joj je priznat status punopravne zemlje članice ova dva međunarodna ugovora od 01.09.1992. godine.
- Prema postupku i proceduri propisanim u „Zakonu o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora“ („Sl. Glasnik BiH“, br. 29/00), BiH je ratifikovala i zvanično pristupila i Amandmanima Montrealskog protokola (iz Londona, Kopenhagena i Montreala) 11.08.2003. godine, a Pekinškom amandmanu u oktobru 2011. godine, te tako stekla pravo na međunarodnu tehničku i finansijsku pomoć u sprovođenju Bečke konvencije i Montrealskog protokola.
- **Kigali Amandman** je ratifikovan 26.05.2021. godine, čime BiH kao zemlja iz čl. 5 Montrealskog protokola preuzima nove obaveze

Obaveze BiH (čl 5.MP) usvajanjem Kigali amandmana

Čl. 5 MP- 146 zemalja uključujući i BiH, sa niskom potrošnjom freona i halona

Odgođeni period implementacije u kojem je dozvoljeno povećanje korištenja ODS-a do preuzimanja obaveze smanjenja. Za proizvodnju ODS-a mora dobiti odobrenje Konferencije stranki Montralskog protokola.

Obaveze prema K.A. obuhvataju:

- Uspostavljanje sistema dozvola za uvoz/izvoz HFC supstanci, kao i izvještavanje o potrošnji ovih supstanci
- Uvođenje kontrolnih mjera- postepeno smanjenje potrošnje HFC supstanci kako slijedi:
  - a) određivanje osnovne potrošnje za period od 2020. do 2022. godine
  - b) zamrzavanje potrošnje na nivo osnovne potrošnje 2024. godine (prva kontrolna mjera)
  - c) 10 % smanjenja potrošnje 2029. godine, i
  - d) 80 % smanjenje potrošnje 2045. godine

U procesu pristupanja EU BiH je u obavezi da svoje zakonodavstvo usaglasi sa F gas regulativom EU koja je za ovu grupu supstanci već utvrdila strožije kontrolne mjere. Usvajanjem ovog Amandama, i uvođenjem kontrolnih mjera, daje se doprinos i u postizanju ciljeva utvrđenih Pariskim sporazumom

Operativno sprovođenje Programa postepenog isključenja iz upotrebe HCFC /HFC supstanci

operativno provođenje Programa postepenog isključivanja iz upotrebe SOOO, posebno u slijedećim oblastima djelovanja:

- Kontrola i pregled uređaja u pogonu, koji sadrže SOOO i rad servisa,
- Prikupljanje SOOO iz postojećih rashladnih uređaja u pogonu,
- Odlaganje starih ili neispravnih rashladnih uređaja na deponije otpada,
- Formiranje Registra uvoza/ izvoza i distribucije SOOO i uređaja u BiH,
- Obaveze i način izvještavanja uvoznika SOOO,
- Obaveze i prava nadležnih entitetskih ministrastava u procesu izdavanja licenci, godišnjih kvota i dozvola za uvoz / izvoz SOOO u BiH.

Odluka Savjeta Ministara BiH o uslovima i načinu provođenja Montrealskog protokola i postepenog isključivanja iz upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač u Bosni i Hercegovini („Sl. glasnik BiH“, br. 36/07 i 67/15) se mora izmijeniti u pojedinim odredbama – od 2023. godine.

Nadležne institucije

Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, glavne nadležnosti i obaveze nadležnih upravnih organizacija u području zaštite životne sredine i prirodnih resursa su na entitetskom nivou, dok je stvaranje strateške politike i međunarodnih odnosa, uključujući sklapanje i provođenje međunarodnih multilateralnih i bilateralnih sporazuma i ugovora, u nadležnosti države.

Na osnovu navedenog, a u skladu s odredbama Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora ("Službeni glasnik BiH", broj 29/00), izvršavanje međunarodnih ugovora je u nadležnosti države Bosne i Hercegovine, te se Savjet ministara Bosne i Hercegovine stara o izvršavanju obaveza koje proističu iz međunarodnih ugovora putem ovlaštenih institucija

Za implementaciju politika zaštite životne sredine koje su predmet međunarodnog ugovora, kao i operativno funkcionisanje istih na polju zaštite životne sredine je u nadležnosti entitetskih ministarstava za zaštitu životne sredine, i to Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju u Republici Srpskoj i Federalnog ministarstva okoliša i turizma u Federaciji BiH.

Nadležne institucije

Uvažavajući odredbe Ustava BiH koji definiše nadležnosti entiteta u oblasti životne sredine, u kontekstu ispunjavanja međunarodnih obaveza po pitanju zaštite ozonskog omotača,

Ozonska jedinica BiH sa sjedištem u Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa, i svojim podjedinicama u okviru nadležnih entitetskih ministarstava (FMOiT, MPUGiE) operativno djeluje putem svojih odjela u entitetskim ministarstvima za zaštitu životne sredine.

Pored entitetskih nadležnih ministarstava, u skladu sa čl. 54. Zakona o zaštiti vazduha i čl. 13., 14., 21. i 22. Uredbe o postupanju sa susptancama koje oštećuju ozonski omotač i zamjenskim supstancama, propisane su nadležnosti **Fonda za zaštitu životne sredine i energetske efikasnost Republike Srpske**

Nadležnosti MPUGiE RS

U skladu sa čl.29. Zakona o Republičkoj upravi („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 115/18, 111/21, 15/22 i 56/22, "Sl. glasnik BiH", br. 84/2022 - odluka US BiH i "Sl. glasnik RS", br. 132/2022), Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju je, između ostalog nadležno za:

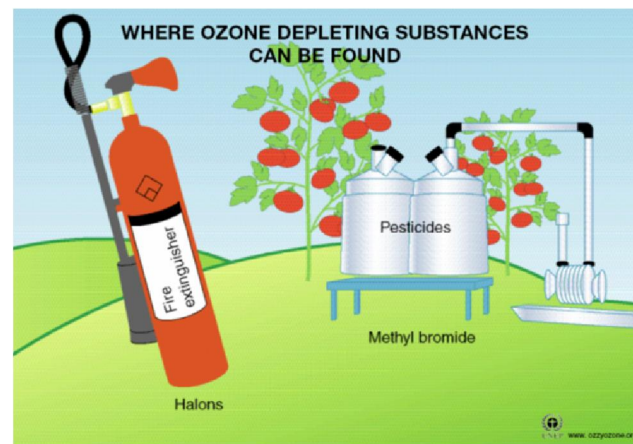
- integralnu zaštitu i unapređenje životne sredine i prirodnog okruženja
- istraživanje, unapređenje i upravljanje kroz mjere zaštite životne sredine, zaštitu ozonskog omotača, praćenje klimatskih promjena, sveobuhvatnu zaštitu dobara od opšteg interesa.
- davanje ovlašćenja pravnim i fizičkim licima za obavljanje djelatnosti u djelokrugu ministarstva, njihovo ispitivanje i stručno osposobljavanje
- Učešće u izradi i realizaciji progamskih akata na međunarodnom i domaćem nivou u oblasti zaštite životne sredine
- Učešće u realizaciji projekata finansiranih od međunarodnih finansijskih organizacija

Izrada i usklađivanje propisa

Potpisivanjem međunarodnog ugovora ili ratifikacijom po osnovu sukcesije, država preuzima i brojne obaveze, a prije svega donosi propise koji će omogućiti sprovođenja ugovora i uspostavljanje i jačanje relevantnih institucija nadležnih za sprovođenje međunarodnih ugovora.

-Izrada zakona i podzakonskih akata vezano za zaštitu ozonskog omotača, zasniva se na odredbama Konvencije i protokola kao i odredbama propisa EU

Dio *Acquis communautaire*-a sa kojim se usklađuju propisi

- **Regulativa (Uredba)** Evropskog Parlamenta i Savjeta broj **1005/2009/EC** o supstancama koje oštećuju ozonski omotač
- **Regulativa (Uredba)** Evropskog Parlamenta i Savjeta broj **517/2014** od 16.aprila 2014. godine o fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte i stavljanju van snage Regulative br. 842/2006
- **Regulativa (Uredba)** Evropske Komisije (EU) broj **2015/2066** od 17. Od novembra 2015 o utvrđivanju minimalnih zahtjeva i uslova za uzajamno priznavanje sertifikacije fizičkih lica koja obavljaju ugradnju, servisiranje, održavanje, popravak, stavljanje van upotrebe električnih rasklopnih uređaja koji sadrže fluorovane gasove ili prikupljanje supstanci iz električnih rasklopnih uređaja u skladu sa Regulativom Evropskog Parlamenta i Savjeta br. (EU) 517/2014
- **Regulativa (Uredba)** Komisije (EU) broj **2015/2067** o utvrđivanju minimalnih kriterijuma i uslova za uzajamno priznavanje sertifikacije fizičkih lica u pogledu stacionarne rashladne i klimatizacione opreme i uređaja u skladu sa Regulativom Evropskog Parlamenta i Savjeta br. (EU) 517/2014

Propisi koji su u primjeni

- Odluka Savjeta ministara Bosne i Hercegovine o uslovima i načinu sprovođenja Montrealskog protokola i postepenog isključivanja iz upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 36/07 i 67/15),
- Zakon o zaštiti vazduha („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 124/11 i 46/17),
- **Uredba o postupanju sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i zamjenskim supstancama („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 66/20)**, (Uredba o postepenom isključivanja SOOO “Sl. glasnik RS” 94/05 stavljena van snage)
- Opšti propisi
  - čl. 192. stav 5. Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18), koje se odnose na donošenje akata nadležnih organa;
  - čl. 61 i 63. Zakona o republičkoj upravi, odnosi se na opšte nadležnosti Ministarstva

Zakon o zaštiti vazduha (“Sl. glasnik Republike Srpske” 124/11 i 46/17)

Uređuje:

zaštitu i upravljanje kvalitetom vazduha i određuje mjere, način organizovanja i kontrolu sprovođenja zaštite i poboljšanja kvaliteta vazduha kao prirodnog dobra od opšteg interesa koje uživa posebnu zaštitu.

Ne primjenjuje se na:

zagađenja prouzrokovana radioaktivnim materijama, industrijskim udesima i elementarnim nepogodama

Zakon o zaštiti vazduha zaštita ozonskog omotača: čl.51.-54.

čl. 51: osnov za donošenje Uredbe kojom se
deteljnije propisuju

- a) **Uslovi i način postepenog isključivanja iz upotrebe kontrolisanih supstanci** i njihove zamjene sa alternativnim (zamjenskim) supstancama
- b) **postupanje sa tim supstancama**, zamjenskim supstancama, kao i novim kontrolisanim supstancama,
- v) **postupanje sa proizvodima** koji sadrže supstance ili su pomoću tih supstanci proizvedeni,
- g) **način provjere ispuštanja i kontrole emisija** ovih supstanci,
- d) **postupanje sa tim supstancama** nakon prestanka upotrebe proizvoda i opreme koji ih sadrže,
- đ) **način njihovog sakupljanja**, obnavljanja i obrade i
- e) **postupak izdavanja saglasnosti** za uvoz, izvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

kontrolisane supstance su supstance koje oštećuju ozonski omotač su supstance prema aneksima A, B, C i E Montrealskog protokola i njihovi izomeri, čiste ili u mješavini

zamjenske supstance su fluorovani gasovi sa efektom staklene bašte i pod tim se podrazumijevaju: fluorouglijovodonici, perfluorougljenici i sumporheksafluorid, a potencijal oštećenja ozonskog omotača im je jednak nuli

Poslije člana 52. dodaju se novi čl. 52a. i 52b.

Član 52b.

(1) **Stručno osposobljavanje i polaganje ispita** u cilju provjere znanja dužna su da vrše lica koja obavljaju poslove:

- a) **sakupljanja supstanci** koje oštećuju ozonski omotač ili zamjenskih supstanci, provjere ispuštanja, ugradnje i servisiranja rashladnih i klimatizacionih uređaja, protivpožarnih uređaja i aparata za gašenje požara,
- b) **sakupljanja zamjenskih supstanci** iz visokonaponskih rasklopnih postrojenja kod njihovih vlasnika ili korisnika,
- v) **sakupljanja rastvarača na bazi zamjenskih supstanci** kod vlasnika ili korisnika tih supstanci i
- g) **sakupljanja supstanci** koje oštećuju ozonski omotač ili zamjenskih **supstanci iz klimatizacionih uređaja u motornim vozilima** kod pravnih ili fizičkih lica koja se bave servisiranjem motornih vozila.

(2) **Stručno osposobljavanje i provjeru znanja lica iz stava 1. ovog člana vrše javne visokoškolske ustanove** koje moraju imati na raspolaganju:

- a) odgovorajući prostor za izvođenje teorijske nastave,
- b) tehničku opremu i nastavna sredstva za izvođenje teorijske i praktične nastave i

Poslije člana 52. dodaju se novi čl. 52a. i 52b.

Član 52b.

.....

- v) **kvalifikovane stručne predavače odgovarajuće stručne spreme i obrazovnog stepena potrebnog za izvođenje nastave.**
- (3) Stručno osposobljavanje i provjeru znanja mogu da vrše naučnoistraživački i istraživačkorazvojni instituti, ukoliko ispunjavaju uslove iz stava 2. ovog člana.
- (4) Institucije iz stava 2. i 3. ovog člana moraju pribaviti odobrenje Ministarstva za obavljanje stručnog osposobljavanja lica iz stava 1. ovog člana.
- (5) **Odobrenje iz stava 3. ovog člana je upravni akt i izdaje se na period od pet godina.**
- (6) **Lica iz stava 1. ovog člana snose troškove stručnog osposobljavanja i polaganja ispita**, čiju visinu utvrđuju institucije iz st. 2. i 3. ovog člana u skladu sa posebnim propisom.
- (7) **Ministar propisuje način i postupak stručnog osposobljavanja**, provjere znanja i izdavanja uvjerenja o osposobljenosti lica iz stava 1. ovog člana, kao i detaljnije uslove koje moraju ispunjavati ustanove koje vrše njihovo stručno osposobljavanje. (**PRAVILNIK**)

član 54. - Registar:

- „(1) Pravna lica i preduzetnici koji su pribavili dozvolu iz člana 52. ovog zakona, vode **evidenciju o vrstama i količinama sakupljenih i upotrebljenih supstanci koje oštećuju ozonski omotač i zamjenskih supstanci, kao i o količinama obnovljenih i/ili obrađenih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.**
- (2) Pravna lica i preduzetnici koji se bave djelatnošću uvoza/izvoza i stavljanja na tržište supstanci koje oštećuju ozonski omotač i zamjenskih supstanci vode evidenciju o uvezenim ili izvezenim količinama supstanci koje oštećuju ozonski omotač, o količinama stavljenim na tržište, kao i o utrošenim količinama u vlastitoj proizvodnji ili servisnoj djelatnosti.
- (3) **Lica iz st. 1. i 2. ovog člana dužna su da dostave navedene podatke Fondu za zaštitu životne sredine i energetske efikasnosti Republike Srpske** (u daljem tekstu: Fond) do kraja februara tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu, na posebnim obrascima propisanim aktom Vlade iz člana 51. ovog zakona.
- (4) **Fond vodi Registar pravnih lica i preduzetnika koji koji obavljaju djelatnosti uvoza, izvoza, stavljanja na tržište i rukovanja sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač ili zamjenskim supstancama (u daljem tekstu: Registar)**
- (5) Registar se vodi na posebnom obrascu koji se propisuje aktom Vlade iz člana 51. ovog zakona.
(UREDBA)
- (6) Spisak pravnih lica i preduzetnika iz Registra objavljuje se na internet stranici Fonda.“

Šta donosi nova Uredba

- ✓ **Usklađenost sa Zakonom o zaštiti vazduha** („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 124/11 i 46/17) i unapređenje odredaba **Uredbe o postepenom isključivanju SOOO** („Službeni glasnik Republike Srpske“ 94/05) , koje se odnose naročito na:
  - održavanje i kontrolu rashladnih uređaja i klima uređaja uz vođenje evidencije,
  - pravovremenu zamjenu dotrajale opreme, primjenu djelotvornih programa sakupljanja, obnove i obrade rashladnih sredstava,
  - korišćenje zamjenskih supstanci koje ne oštećuju ozonski omotač
- ✓ **Veći stepen usklađenosti propisa u RS sa Odlukom Savjeta ministara BiH** o uslovima i načinu sprovođenja Montrealskog protokola i postepenog isključivanja iz upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač („Službeni glasnik BiH“, broj 36/07 i 67/15).
- ✓ **Usklađenost (djelimičnu) zakonodavstva** Republike Srpske u oblasti zaštite vazduha, **sa zakonodavstvom Evropske unije**, posebno sa Uredbama EU **1005/2009/EC , 517/2014 i 2015/2066 prema Bečkoj konvenciji** o zaštiti ozonskog omotača i **Montrealskom protokolu**, sa amandmanima

planirano/realizovano u novoj Uredbi (SG RS 66/20)?

Uredbom se propisuju sljedeći **obrasci** – prilozi :

- a) liste supstanci koje oštećuju ozonski omotač, tzv. zamjenskih supstanci i njihovih mješavina- *usklađene sa Odlukom SM 36/07, 67/15, MP*
- b) lista proizvoda i opreme koji sadrže supstance ili su pomoću tih supstanci proizvedeni, *usklađene sa Odlukom SM 36/07, 67/15, MP*
- v) obrasci o evidenciji:
  - stacionarnih proizvoda i opreme sa 3 kg i više K/Z S. (čl. 14- *obaveza operatera*)
  - vrsta i količina sakupljenih, upotrebljenih i obnovljenih supst. (član 13. *obaveza servisera*)
  - o količinama i vrsti dodatih K/Z S, sakupljenih tokom održavanja, servisiranja i krajnjeg odlaganja (*obaveza operatera, član14.*)
- g) obrazac godišnjeg izvještaja o uvozu/izvozu K, Z i supst. Za posebne namjene (*usklađeno sa Odlukom SM SM 36/07, 67/15*),
- d) obrasce zahtjeva koji se podnose Ministarstvu u postupku davanja saglasnosti za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i
- đ) obrazac registarskog lista za vođenje registra iz člana 54. zakona

Obaveze Fonda za zaštitu životne sredine i energetske efikasnosti

- Član 13.: Fond, na posebnom obrascu vodi evidenciju o vrstama i količinama sakupljenih, upotrebljenih i obnovljenih kontrolisanih i zamjenskih supstanci tokom održavanja ili servisiranja i krajnjeg odlaganja proizvoda i opreme.
- Član 14. stav 1. : Fondu se dostavlja na posebnim obrascima, evidencija operatera opreme odnosno sistema, o proizvodima i opremi koja sadrži tri kilograma ili više kontrolisanih ili zamjenskih supstanci.
- Član 14 stav 2.: Fondu se dostavlja i evidencija operatera opreme i uređaja koji sadrže tri ili više kilograma kontrolisanih odnosno zamjenskih supstanci.
- Član 21. stav 2. Uredbe: pravna lica i preduzetnici Fondu dostavljaju godišnje izvještaje o uvozu/izvozu supstanci koje oštećuju ozonski omotač, ili tzv. kontrolisanih supstanci, kontrolisanih supstanci za posebne namjene, zamjenskih supstanci i njihovih mješavina.

Uredbom se uređuje i

- Sakupljanje K/Z S tokom održavanja ili servisiranja i nakon prestanka upotrebe proizvoda i opreme koji ih sadrže - odgovoran operater putem ovlašćenog servisera
- Ako nije moguće identifikovati operatera - za njegove obaveze je odgovoran vlasnik proizvoda/opreme
- Konačno zbrinjavanje proizvoda i opreme isključenih iz upotrebe- u skladu sa posebnim propisom
- Sakupljene K i Z S se moraju, pod uslovom ekonomske i tehničke opravdanosti obraditi obnoviti ili ponovo koristiti. Supstance koje se ne mogu obraditi ili obnoviti moraju se privremeno odložiti ili uništiti, u skladu sa posebnim propisom.
- Provjera ispuštanja proizvoda i opreme sa 3 kg ili više K/Z S – operater putem ovlašćenog servisera
- formiranje Registra pravnih lica/preduzetnika koji obavljaju djelatnosti uvoza / izvoza i distribucije kontrolisanih i zamjenskih supstanci u RS,
- obaveze i način izvještavanja uvoznika, te
- obaveze i prava nadležnog ministarstva u procesu licenciranja i izdavanja kvota i dozvola za uvoz / izvoz kontrolisanih supstanci u BiH.
- **Krajnji korisnici** uvezenih K/Z S **moгу biti pravna lica i preduzetnici koji su pribavili dozvolu Ministarstva** u skladu sa Zakonom

Ključni izazovi

- Usklađivanje “normativnih” i “projektnih” aktivnosti
- poteškoće u definisanju svih praktičnih aspekata i ograničeni kapaciteti za implementaciju (npr. uvrštavanje automehaničarskih radionica koje vrše servis auto klima uređaja u Registar pr.lica/preduzetnika, sprovodivost odredaba o izadavanju dozvola u RS, kapaciteti Centara za obradu-obnavljanje K/Z S , privremeno skladištenje na lokaciji proizvođača i krajnje zbrinjavanje , nepostojanje kapaciteta za uništavanje neupotrebljivih freona)
- nomotehničke i pravne barijere u harmonizaciji propisa na nivou SM i entiteta
- Saradnja između nadležnih institucija

Čl. 41 Zakona o upravljanju otpadom (Sl. Glasnik Republike Srpske” broj 111/13, 106/15, 16/18, 70/20, 63/21, 65/21), propisuje da opasan otpad na lokaciji proizvođača **ne može biti privremeno skladišten na period duži od godinu dana**

Umjesto zaključka...

Potrebno je:

- Obezbijediti stalnu materijalno tehnička podrška u izradi harmonizovanih pravnih propisa za upravljanje supstancama koje oštećuju ozonski omotač i njihovim alternativama (zamjenskim supstancama)
- Raditi na dobijanju što objektivnijih podataka o HFC supstancama radi izrade objektivnog i sveobuhvatnog inventara GHG gasova za potrebe izvještavanja prema UNFCCC i Pariskom sporazumu, čija je BiH zemlja članica
- Izvršiti analizu postojećih normativnih i institucionalnih slabosti
- Potrebno je konstantno Jačanje stručnih i tehničkih kapaciteta za sprovođenje propisa

o.laganin@mgr.vladars.net